

ІННОВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ХЛІБОПЕКАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

***Шпичак О.М., д.е.н., професор, академік НААН України
ННЦ «Інститут аграрної економіки»***

У статті досліджено інноваційні важелі забезпечення конкурентоспроможності хлібопекарських підприємств. Визначено основні проблеми забезпечення конкурентоспроможності хлібопекарських підприємств. Розроблено заходи по забезпеченню інноваційного розвитку виробників хлібобулочних виробів.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, інноваційний розвиток, хлібопекарські підприємства, впровадження інноваційних технологій, оновлення асортименту хлібопекарської продукції, купівельна спроможність населення, якість продукції, інфляція.

Постановка проблеми. Успішний розвиток будь-якого конкурентоспроможного виробництва формується на базі інноваційних процесів. Особливістю ж конкуренції в хлібопекарській галузі України є насиченість і сталість розвитку ринку хлібопродуктів при стійкому зниженні їх обсягів у сфері промислового виробництва та збільшення виробництва у невеликих підприємствах, що, на жаль, знаходиться поза статистичною звітністю. Крім того все це відбувається при низькій купівельній спроможності населення. Для продукції хлібопекарської галузі виділяються три основні види конкуренції на рівнях: підприємств-виробників; ритейлу та закладів торгівлі і споживачів. Саме хлібопекарська галузь, яка виробляє найбільш затребуваний продукт харчування, потерпає від недостатнього розвитку інноваційного забезпечення, що вимагає особливої уваги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення питань щодо забезпечення конкурентоспроможності підприємств як одного із факторів їхнього сталого розвитку зробили такі вчені-економісти: В. Александрова, Ю. Бажал, Р. Вернона, О. Власюк, В. Геєць, Ю. Гончарова, Н. Гончарова, Я. Жаліло, О. Михайловська, Р. Патора, Й. Петрович, М. Портера, А. Портера, Н. Чухрай, Р. Фатхутдинов, Л. Федулова, О. Федонін, Г. Швиданенко, Л. Шевченко та інші. Однак окремі положення теоретико-методологічного обґрунтування та вирішення практичних проблем щодо підвищення конкурентоспроможності хлібопекарських підприємств, а саме їх інноваційний аспект, досліджені ще недостатньо.

Постановка завдання. Визначити особливості інноваційного забезпечення конкурентоспроможності хлібопекарських підприємств та розробити заходи направлені на інноваційний розвиток виробників хлібобулочних виробів та їх стабільного функціонування в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах фінансової кризи підприємства хлібопекарської галузі України зіштовхуються з цілою низкою проблем, а саме: державне регулювання цін на хліб, що призводить до різкого зниження рентабельності виробництва; низький коефіцієнт викорис-

тання виробничих потужностей та значне зношення устаткування; недостатній захист споживачів хліба та хлібопродуктів від неякісної продукції (борошно не належної якості); відсутність внутрішньої підтримки цін і виробників при встановленні фіксованих цін на продукцію [1]. Більшість дослідників [1, 2, 3, 8] справедливо вважають, що забезпечення конкурентоспроможності на хлібопекарських підприємствах неможливе без зниження енергетичних та загальних витрат на виробництво і реалізацію продукції, підвищення продуктивності праці, зниження трудомісткості продукції, підвищення кваліфікації персоналу, якості продукції тощо.

Як показав аналіз стану підприємств хлібопекарської галузі останнім часом спостерігаються негативні тенденції: виробничі потужності підприємств використовуються лише на 40-65 %; значна частина матеріально-технічної бази спеціалізованих хлібопекарських підприємств морально застаріла та фізично зношена (зношеність обладнання складає 60-80 %); зростання витрат на сировину, матеріали та енергоресурси, брак обігових коштів не дає змоги оновлювати матеріальну базу підприємств сучасним прогресивним устаткуванням та впроваджувати сучасні технології (виробництво заморожених напівфабрикатів, напіввипеченої продукції, її вакуумування, нарізання та пакування готових виробів і т.ін.)

Проте на сьогоднішній день в Україні, на жаль, відсутня належна система по розробці та виробництву сучасних машин та обладнання для харчової промисловості та хлібопекарської галузі зокрема, що активізує основну ідею по розробці стратегічного бачення майбутнього підприємств хлібопекарської галузі та удосконалення процесу управління його конкурентоспроможністю. Управління конкурентоспроможністю має охоплювати всі сфери діяльності підприємства з метою підвищення продуктивності праці, якості виробленої продукції, забезпечення цінової доступності до неї. Тенденції розвитку управління підприємством, викликані науково-технічним прогресом, соціально-культурними змінами, економічними умовами, визначають розвиток і характер змін, що відбуваються. Саме вони визначають вимоги до системи, механізму і процесу управління на стратегічній основі для забезпечення відповідного рівня конкурентоспроможності хлібопекарських підприємств, які наведені у табл. 1.

Також необхідно зазначити, що тільки інтеграція системи, механізму і процесу стратегічного управління в результаті синергетичного ефекту може забезпечити конкурентоспроможність підприємств хлібопекарської галузі [4, ст. 39]. Встановлено, що не зважаючи на те, що хлібопекарські підприємства виробляють продукт першої необхідності щоденного вжитку, вони повинні постійно вдосконалювати виробничі процеси, організаційні системи, відносини з постачальниками та споживачами хлібопекарської продукції, налагоджувати зв'язки з науково-дослідними установами з метою розширення асортименту хлібопекарської продукції та технології її виробництва, щоб виробляти й реалізувати якісний продукт оперативніше ніж конкуренти та забезпечити виграшну позицію на ринку хліба та хлібобулочних виробів.

**Вимоги до системи, механізму та процесу стратегічного управління
на хлібопекарських підприємствах**

Система стратегічного управління	Механізм стратегічного управління	Процес стратегічного управління
- Гнучкість, адаптованість - Прості та складні організаційні структури з невеликою кількістю ієрархічних ланцюгів високої автономності - Диверсифікація - Ступінь неформального управління	- Стратегічна орієнтація та стратегічне мислення - Мотивація орієнтована на розвиток інновацій - Інтеграція з цінностями професіоналізму - Ініціативність - Колективізм з орієнтацією на результат спільної діяльності - Науковий пошук та дослідження	- Оперативність прийняття управлінських рішень - Критерії якості управлінських рішень - Швидке реагування на зміни ситуації - Рациональне використання ресурсів - Оцінка досліджень рішень та стратегічних альтернатив

Оскільки, товаровиробник не повинен нехтувати соціальною відповідальністю перед споживачем у гонитві за прибутком та завжди турбуватися про безпечність продукту, що він виробляє, то у процесі реалізації хлібопекарської продукції, підприємства мають ставити за мету досягнення максимального прибутку (цінова конкуренція) і забезпечення високої якості основного соціального продукту (нецінова конкуренція). При цьому хлібопекарським підприємствам слід враховувати вплив факторів зовнішнього середовища. Нами узагальнено інформацію про основні фактори маркетингового середовища, що впливають на конкурентоспроможність хлібопекарських підприємств та встановлено основні резерви її підвищення з позиції маркетингу та науково-інноваційного забезпечення (рис. 1).

Маркетинговий підхід до державного регулювання хлібопекарської галузі передбачає підтримку маркетингового інструментарію хлібо заводів та створення умов для виробництва високоякісної конкурентоспроможної продукції, а саме: покращення іміджу галузі, стимулювання інноваційної, реінвестиційної діяльності підприємств, сприяння розвитку вертикально інтегрованих організацій регіонального рівня, налагодження взаємозв'язків між ланками створення товарної пропозиції, оптимізації заготівельної та виробничо-збутової діяльності. на основі логістичного підходу, удосконалення організаційно-економічного механізму підприємства.

Основними засобами вирішення ключових проблем хлібопекарських підприємств України є вдосконалення та практичне застосування науково-інноваційного та кредитно-інвестиційного механізмів [5, ст. 22]. Тому для задоволення потреб споживачів та одночасного підвищення конкурентоспроможності хлібопекарського підприємства, нами запропоновано основні напрямки інноваційного розвитку виробництва підприємств хлібопекарської галузі за рахунок підвищення якості продукції та можливості скорочення витрат на її виробництво (рис. 2). Створення гнучкого і водночас стабільного процесу виготовлення широкого асортименту хлібобулочних виробів високої

якості ґрунтується на використанні харчових добавок і хлібопекарських поліпшувачів.

Рис. 1. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність хлібопекарських підприємств

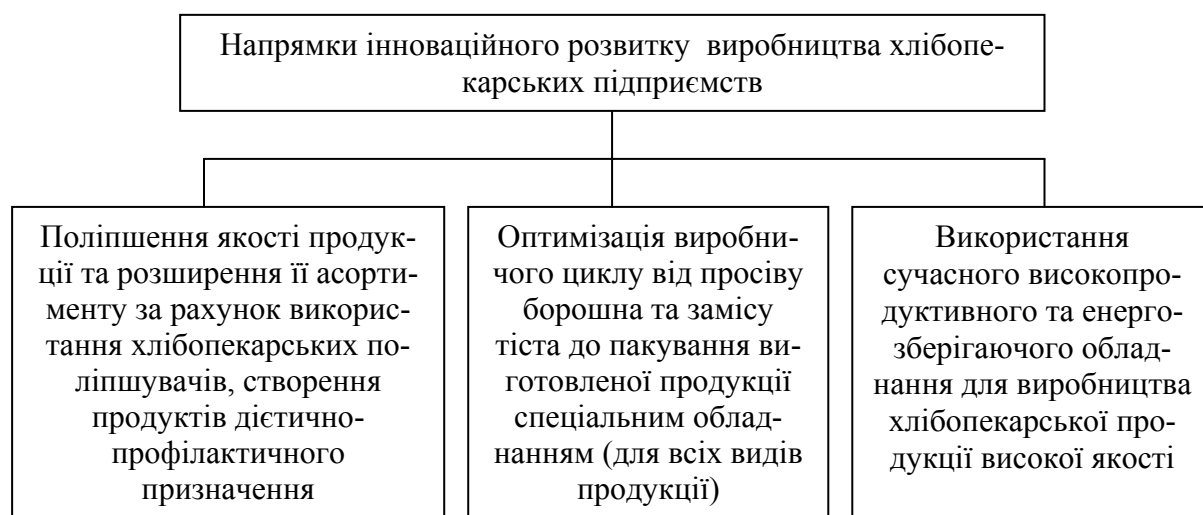

Рис. 2. Напрями інноваційні розвитку виробництва хлібопекарських підприємств

Під терміном «хлібопекарський поліпшувач» розуміють мікронутрієнт або комплексну добавку, які самостійно як харчові продукти не використовуються, можуть не входити до складу рецептур хлібобулочних виробів, а застосовуються як допоміжні засоби для вирішення технологічних завдань.

За допомогою їх можна не тільки регулювати технологічний процес, коригувати властивості сировини, а й створювати здорові продукти, надаючи їм профілактичних, лікувальних та функціональних властивостей.

Харчова безпечність, мінімальне оброблення продуктів, вимоги до їх якості і харчової цінності – це ключові питання сучасної харчової промисловості. Тому доцільно приділити увагу створенню продуктів дієтично-профілактичного призначення з метою запобігання захворюванням та зміцненню захисних функцій організму. Важливим також є зниження ризику впливу різних шкідливих речовин, у тому числі для населення, яке проживає в зонах, екологічно несприятливих щодо різних забруднень.

Для реалізації вказаних напрямів підприємство повинно мати певний інноваційний потенціал: технології, обладнання, кваліфікований персонал тощо [8]. Для забезпечення прискореного розвитку інноваційного потенціалу хлібопекарських підприємств необхідна відповідна організаційно-економічна система, перебудова структури науково-технічної та інноваційної діяльності підприємства. Вона має бути спрямована на досягнення конкретної мети, мати потрібні для цього механізми, формуватися й діяти на основі певних принципів. Ключовим принципом формування такої структури є побудова на підприємстві цілісної системи комплексів, що охоплює весь цикл здійснення інноваційної діяльності, починаючи з генерації нових науково-технічних ідей і їх відпрацювання до випуску й реалізації створеної на цій основі сучасної наукомісткої продукції.

Висновки. Отже, для хлібопекарських підприємств крім зниження загальних витрат на виробництво і реалізацію продукції, підвищення продуктивності праці, зниження трудомісткості продукції, підвищення кваліфікації персоналу, життєво необхідно також враховувати інноваційні аспекти забезпечення конкурентоспроможності, яка стане основоположним фактором їх подальшого розвитку та функціонування, а саме: економія та збереження енергоресурсів й енергоносіїв; забезпечення достатнього рівня фінансового потенціалу підприємств; розширення технологічної та асортиментної структури виробництва хлібопекарських підприємств за рахунок інвестиційних надходжень та впровадження технологічного моніторингу й прогнозування; збільшення децентралізації інституціональних ринкових одиниць через розвиток науково-технічної та інноваційно-технологічної та інвестиційно-комунікаційної інфраструктур; створення потужної мотиваційної бази щодо реалізації інноваційно-технологічної діяльності хлібопекарських підприємств, чому будуть присвячені майбутні дослідження для підвищення конкурентоспроможності підприємств хлібопекарської галузі.

Список використаних джерел:

1.Ладико І. Ю. Аналіз стану підприємств хлібопекарської промисловості України [Електронний ресурс] / І. Ю. Ладико, Л. М. Ладико // Економіка. Менеджмент. Підприємство : зб. наук. праць. – Луганськ, 2011.- №23 (І). – Режим доступу до інформації: http://eme.ucoz.ua/publ/zbirniki/23_i_2011/ladiko_i_ju_ladiko_l_m_analiz_stanu_pidpriemstv_khlibopekarskoji_promislovosti_ukrajini/29-1-0-166.

2.Дзюба О. Регіональний ринок хлібопекарської продукції, нові його форми та види [електронний ресурс] // О. М. Дзюба/ М.: Економіка. Управління. Інновації. - 2010 р.,

№ 2 (4) - Режим доступу до інформації: <http://firearticles.com/economika-promyslovosti/291-rehionalnyy-rynok-khlibopekarskoi-produktsii.html>.

3. Расхн Е.И. Сиденко Н.О. Стратегия научного обеспечения развития конкурентоспособного производства отечественных продуктов питания высокого качества // Е.И. Расхн, Н.О. Сиденко / Хранение и переработка сельхозсырья, № 1. – 2006. – 7-9.

4. Сіренко Н.М. Управління інноваційною системою аграрного підприємства // Н.М. Сіренко / Економіка АПК, № 9. 2009. – С.43-46.

5. Іртищева І.О. Побудова інноваційних моделей регіональної агропродовольчої сфери на інтеграційній основі // І.О. Іртищева / Економіка АПК № 9. -2009. – С. 39-43.

6. Аронов И. 3. Техническое регулирование – инструмент инноваций / И. 3. Аронов, В. Г. Версан // Стандарты и качество: науч.-техн. и эконом. Журнал, 2004. – № 1. – С. 24-26.

7. Пузирьова П. В. Актуальні аспекти забезпечення технологічної конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах / П. В. Пузирьова // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". Електронний режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3365>

8. Ахметжанова С. Параметры конкурентоспособности пищевой продукции / С. Ахметжанова // Маркетинг, 2001. – № 2. – С. 70–75.

Рецензент – д.е.н., професор Макаренко П.М.

УДК: 336.226

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

*Безкровний О. В., к.е.н., доцент; Дорошенко О. О., к.е.н.
Полтавська державна аграрна академія*

В науковій статті розглянуто передумови та особливості виникнення систем прибуткового оподаткування громадян в різних країнах світу. Здійснено оцінку розвитку особистого оподаткування із стародавніх віків до нинішнього часу. Розглянуто зміни в механізмах справляння податків з доходів громадян за останні роки та сучасний його вигляд.

Ключові слова: податки, прибуткове оподаткування, історія оподаткування, податок на доходи фізичних осіб, ставка прибуткового оподаткування, прогресивна шкала оподаткування.

Постановка проблеми. Подальший розвиток України як соціально-орієнтованої правової держави націленої на інтеграцію у європейське співтовариство визначатиметься рівнем розвитку усіх державних інститутів, зокрема й податкової системи. Отже, податкова система потребує приведення у відповідність з пріоритетами державної політики соціально-економічного розвитку, забезпечення достатнього обсягу сукупних податкових находжень до бюджетів усіх рівнів на основі проведення збалансованої бюджетної політики. З огляду на це, важливим є реформування і подальше вдосконалення механізму оподаткування доходів фізичних осіб, а також пошук шляхів зростання фіскального й регулюючого потенціалу особистого прибуткового оподаткування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню проблем сучасної податкової системи в цілому, а також податкової політики в сфері